

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29.11.2005, sp. zn. 29 Odo 706/2004, ECLI:CZ:NS:2005:29.ODO.706.2004.1

Číslo: 79/2006

Právní věta: Účastníky řízení o určení neplatnosti usnesení členské schůze družstva o vyloučení manželů (společných členů družstva) z družstva (§ 231 obch. zák.) jsou oba manželé, i když návrh na zahájení takového řízení podal jen jeden z nich (§ 200e odst. 3 a § 94 odst. 1, věta první, o. s. ř.).

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 29.11.2005

Spisová značka: 29 Odo 706/2004

Číslo rozhodnutí: 79

Číslo sešitu: 9

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Řízení před soudem

Předpisy: § 200e odst. 1 písm. g) předpisu č. 99/1963Sb.

§ 200e odst. 3 písm. g) předpisu č. 99/1963Sb.

§ 231 odst. 2 předpisu č. 513/1991Sb.

§ 703 odst. 2 předpisu č. 40/1964Sb.

§ 9 odst. 3 písm. g) předpisu č. 99/1963Sb.

§ 94 odst. 1 písm. g) předpisu č. 99/1963Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

V r c h n í s o u d v P r a z e k o d v o l á n í B y t o v é h o d r u ž s t v a V. (dále jen „družstvo“) usnesením ze dne 19. 1. 2004 potvrdil usnesení ze dne 9. 4. 2003, ve znění opravného usnesení ze dne 18. 6. 2003, jímž K r a j s k ý s o u d v P l z n i určil, že usnesení z náhradní členské schůze konané dne 21. června 2001, o vyloučení manželů Č. (dále jen „manželé“) z družstva, je neplatné a zavázal družstvo k náhradě nákladů řízení (výrok I.) a rozhodl o nákladech odvolacího řízení (výrok II.).

Odvolací soud se ztotožnil se skutkovými i právními závěry soudu prvního stupně, považuje tyto závěry za správné. Stejně jako soud prvního stupně dospěl k závěru, že vyloučení manželů z družstva nebylo učiněno na základě „řádného projevu vůle představenstva družstva“, neboť o vyloučení představenstvo na schůzi dne 25. 4. 2000, jak vyplývá ze zápisu z této schůze, nerozhodlo a za rozhodnutí o vyloučení nelze považovat ani zápis ze schůze představenstva konané dne 22. 5. 2000. V řízení nebylo ani prokázáno, že by manželé porušovali členské povinnosti, a to opětovně přes výstrahu, a z důvodů, pro které byli vyloučeni, nelze členy družstva vyloučit.

Námitku družstva o nedostatku aktivní věcné legitimace navrhovatele k podání návrhu nepovažoval

za důvodnou s odkazem na ustanovení § 703 odst. 2 obč. zák., podle něhož jsou ze společného členství v družstvu manželé oprávněni společně a nerozdílně a návrh na určení neplatnosti rozhodnutí členské schůze o vyloučení manželů tak mohl podat jen jeden z nich. D. Č., manželka navrhovatele, s návrhem souhlasila.

Odvolací soud neakceptoval ani námitku, že byl podán návrh na určení neplatnosti členské schůze podle ustanovení § 242 odst. 1 obch. zák., a nikoliv návrh na určení neplatnosti členské schůze o vyloučení manželů z družstva podle ustanovení § 231 odst. 5 obch. zák.

Proti usnesení odvolacího soudu podalo družstvo dovolání, odkazujíc co do jeho přípustnosti na ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) a odst. 3 o. s. ř. a namítajíc, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam, neboť základní právní otázky sporu řeší v rozporu s hmotným právem. Je tak uplatňován dovolací důvod podle ustanovení § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř.

Za otázku zásadního právního významu dovolatel považuje posouzení otázky aktivní věcné legitimace navrhovatele k podání návrhu na určení neplatnosti rozhodnutí členské schůze o vyloučení manželů z družstva, jsou-li podle ustanovení § 703 odst. 2 obč. zák. z členství v družstvu manželé oprávněni a zavázáni společně a nerozdílně. Podle názoru dovolatele tato solidarita znamená, že návrh na určení neplatnosti rozhodnutí členské schůze musel být podán oběma manžely jako nerozlučnými společníky, a pokud tak učinil jen jeden z nich, měl být návrh pro nedostatek aktivní věcné legitimace zamítnut. Druhá otázka zásadního právního významu, která byla odvolacím soudem, dle názoru dovolatele, vyřešena v rozporu s hmotným právem, je otázka posouzení návrhu, k němuž bylo řízení zahájeno. Tento návrh je s ohledem na jeho obsah návrhem na určení neplatnosti rozhodnutí členské schůze jako celku podle ustanovení § 242 odst. 1 obch. zák., k němuž nebyl navrhovatel oprávněn, neboť již byl z družstva vyloučen, a opravný prostředek proti tomuto rozhodnutí nemá odkladný účinek. Odvolací soud pochybil, pokud návrh považoval za návrh podle ustanovení § 231 odst. 5 obch. zák. Takovýto návrh může být podán v prekluzivní tříměsíční lhůtě a v této lhůtě nárok na určení neplatnosti vyloučení člena družstva návrhem došlým soudu dne 9. 8. 2001 uplatněn nebyl. Teprve 12. 2. 2003, tedy po uplynutí prekluzivní lhůty, byl nárok podle ustanovení § 231 odst. 5 obch. zák. uplatněn. Dovolatel navrhuje, aby rozhodnutí odvolacího soudu bylo zrušeno.

Se zřetelem k bodu 3. článku II. zákona č. 59/2005 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, Nejvyšší soud dovolání projednal a rozhodl o něm podle občanského soudního řádu ve znění účinném před 1. 4. 2005 tak, že dovolání zamítl.

Z odůvodnění:

Nejvyšší soud se nejprve zabýval přípustností dovolání.

Podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., jehož se dovolatel výslovně dovolává, je dovolání přípustné proti rozsudku odvolacího soudu a usnesení odvolacího soudu, jímž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, jestliže dovolání není přípustné podle písmena b) a dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam. Rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam (§ 237 odst. 1 písm. c/ o. s. ř.) zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena, nebo která je odvolacími soudy nebo dovolacím soudem rozhodována rozdílně, nebo řeší-li právní otázku v rozporu s hmotným právem (§ 237 odst. 3 o. s. ř.).

Zásadní právní význam rozhodnutí odvolacího soudu Nejvyšší soud shledává - a potud má dovolání za přípustné - v posouzení otázky aktivní věcné legitimace navrhovatele k podání návrhu na určení neplatnosti rozhodnutí členské schůze o vyloučení manželů z družstva, jsou-li podle ustanovení § 703

odst. 2 obč. zák. z členství v družstvu oprávnění a závázání společně a nerozdílně.

Dovolací námitkou zpochybněný právní závěr odvolacího soudu, že jde o návrh podle ustanovení § 242 odst. 1 obch. zák., a nikoliv podle ustanovení § 231 odst. 5 obch. zák., k němuž již návrhovač nebyl oprávněn, postrádá potřebný judikatorní přesah, když je významný jen pro tuto věc. Pro její posouzení proto Nejvyšší soud postupem podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. dovolací přezkum neotevřel.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Skutkový stav věci, jak byl zjištěn soudy nižších stupňů, dovoláním nebyl (a se zřetelem ke způsobu, jímž byla založena přípustnost dovolání, ani nemohl být) zpochybněn a Nejvyšší soud z něj při dalších úvahách vychází.

Podle ustanovení § 175 odst. 2 obč. zák. (ve znění účinném ke dni rozhodnutí o přidělení bytu návrhovači jako členu družstva, tj. ke dni 29. 10. 1982), vznikne-li jen jednomu z manželů za trvání manželství právo na přidělení družstevního bytu, vznikne s právem společného užívání i společné členství manželů v družstvu; z tohoto členství jsou oba manželé oprávnění a povinni společně a nerozdílně.

Podle ustanovení § 871 odst. 1 obč. zák. právo osobního užívání bytu a právo užívání jiných obytných místností a místností nesloužících k bydlení vzniklé podle dosavadních předpisů, které trvá ke dni nabytí účinnosti tohoto zákona, se mění dnem účinnosti tohoto zákona na nájem. Společné užívání bytu a společné užívání bytu manžely se mění na společný nájem.

Podle ustanovení § 703 odst. 2 obč. zák., vznikne-li jen jednomu z manželů za trvání manželství právo na uzavření smlouvy o nájmu družstevního bytu, vznikne se společným nájmem bytu manžely i společné členství manželů v družstvu; z tohoto členství jsou oba manželé oprávnění a povinni společně a nerozdílně.

Ze skutkových závěrů soudů nižších stupňů se podává, že manželé Č. byli ve smyslu ustanovení § 703 odst. 2 obč. zák. ke dni vydání žalobou napadeného usnesení členské schůze družstva společnými nájemci družstevního bytu a společnými členy družstva, když právo společného nájmu a společného členství v družstvu jim vzniklo způsobem popsaným v ustanovení § 175 odst. 2 obč. zák. (ve znění účinném do 31. 12. 1999), z něhož jsou oprávnění a povinni společně a nerozdílně.

Tento způsob výkonu práv a povinností ve vztahu k nároku, jenž je předmětem sporu, však neznamená, že oba manželé by museli podat návrh na určení neplatnosti usnesení členské schůze a že pouze od jejich společného návrhu lze odvozovat aktivní věcnou legitimaci.

Řízení o určení neplatnosti členské schůze družstva o vyloučení člena z družstva je (a ke dni podání žaloby, tj. k 9. 8. 2001, bylo) řízením ve sporu z právního vztahu mezi družstvem a jeho členem (nebo členy), týkajícím se členského vztahu v družstvu, tj. řízením ve smyslu § 9 odst. 3 písm. g) o. s. ř. V intencích § 200e odst. 1 o. s. ř. (jež odkazuje i na řízení ve věcech uvedených v § 9 odst. 3 písm. g/ o. s. ř.) tak jde o řízení o některých otázkách obchodních společností, družstev a jiných právnických osob.

Podle ustanovení § 200e odst. 3 o. s. ř. pak platí, že úcastenství ve věcech uvedených v odstavci 1 se řídí ustanovením § 94 odst. 1, větou první. Rozhoduje se usnesením.

Ustanovení § 94 odst. 1, věta první, o. s. ř. určuje, že v řízení, které může být zahájeno i bez návrhu,

jsou účastníky navrhovatel a ti, o jejichž právech nebo povinnostech má být v řízení jednáno.

Ve sporu o určení neplatnosti usnesení členské schůze družstva o vyloučení manželů (společných členů družstva) z družstva se nepochybně jedná o právech a povinnostech obou těchto manželů. Podání návrhu jen jedním z těchto manželů má tedy za následek, že ve smyslu ustanovení § 200e odst. 3 a § 94 odst. 1, věty první, o. s. ř. se řízení účastní i druhý z těchto manželů (aniž by sám musel podat návrh).

Z obsahu spisu je přitom patrné, že D. Č. se řízení až do jeho pravomocného skončení účastnila prostřednictvím svého zástupce s procesní plnou mocí advokáta Mgr. J. H. (srov. plná moc ze dne 6. 8. 2001). Skutečnost, že soud prvního stupně ani odvolací soud si této skutečnosti nebyly vědomy a při jejich jednáních přítomnému Mgr. H. přičítaly pouze roli zástupce J. Č., na závěru, že při jednáních řádně zastoupenou účastnicí řízení byla i D. Č., ničeho nemění. V situaci, kdy Mgr. H., jenž v řízení zastupoval i J. Č., byl o všech úkonech soudů nižších stupňů uvědomován a kdy mu byla řádně doručena i rozhodnutí soudů nižších stupňů, se to, že si soudy (podle toho, jak označovaly okruh účastníků v protokolech o jednání a v záhlaví rozhodnutí) nebyly vědomy účastenství D. Č., odrazilo právě jen ve zřejmých nesprávnostech protokolů a záhlaví rozhodnutí, zhojitelných postupem podle § 164 o. s. ř. I kdyby tímto postupem soudů nižších stupňů byla D. Č. způsobena újma na jejích procesních právech, mohla by se jeho nesprávnosti dovolat právě jen D. Č., o jejíž procesní ochranu zde jde (srov. k tomu mutatis mutandis např. usnesení Nejvyššího soudu uveřejněné pod číslem 69/2001 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

Právní posouzení věci odvolacím soudem je tak co do závěru, že návrh na určení neplatnosti usnesení členské schůze družstva o vyloučení manželů (společných členů družstva) z družstva může podat jen jeden z manželů - společných členů družstva, ve svém výsledku správné.

Jelikož rozhodnutí odvolacího soudu je z pohledu dovolatelem uplatněného dovolacího důvodu a jeho obsahového vymezení správné, přičemž Nejvyšší soud neshledal ani existenci vad, k nimž přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3, věta druhá, o. s. ř.), dovolání družstva podle ustanovení § 243b odst. 2, části věty před středníkem, o. s. ř. zamítl.